

„A magyar kultúra piacképes a világban”

Káel Csaba stratégiai tervről, elitklubról, fűnyíróelvről és Ománról

Az összefogást, a koproduciókat tartja a legfontosabbnak Káel Csaba, aki úgy véli, nem szabad hagyni, hogy a tömegkultúra elnyomja az igazi értékeket. A Művészetek Palotája vezérigazgatója szerint lehetséges tematizálni a közgondolkodást és a közbeszédet. Ennek kiváló eszköze az MTVA-val kötött megállapodásuk, hiszen így a tévénezők és a rádióhallgatók is rendszeresen bepillantást kapnak a Művészetek Palotájában folyó munkába, és hozzáférnek az ott születő értékekhez.

A szakmai oldalnak – úgy véli – tudatosítani kell a politikában, hogy a magyar kultúra piacképes a világban.

I Tavalý, a kinevezésekor azt mondta, először is meg kell vizsgálni a piacot, a gazdasági hátteret, és ennek tükrében kell kialakítani a Művészetek Palotájában a célokat, a filozófiát. Egy év elteltével hogyan látja a Müpa helyét, szerepét?

– Ez a feltárás elkezdődött, sőt tovább is léptünk, hiszen tavaly, augusztus végére már elkészítettük az ötéves stratégiai tervünket. Sokan megkérdezték, hogy a jelenlegi gazdasági körülmények között, hogy merünk öt évre tervezni... Pedig kötelességünk ezt tenni, hiszen valamerre el kell indulni. A cselekvési terv természetesen elágazásokat is tartalmaz, azt is látnunk kell, hogyha valami miatt nem valósul meg az elképzelésünk, milyen irányváltásokat tudunk végrehajtani. Ez már nehezebb kérdés, mert nagyon kiszámíthatatlanok a körülmények, az állami támogatás nagysága, ezért el kellett kezdenünk olyan irányokat találni, amelyek általunk tervezhetőek. A stratégiaterv elkészítésében segített az, hogy a Művészetek Palotája csodálatos brandet épített eddigi működése alatt. Hitelesítette magát, a fellépőkkel, a produkciókkal. A kontinensen is alig akad párja ennek a kulturális központnak. Abba az elitklubba tartozunk, ahová a Carnegie Hall, a Lincoln Center, a londoni, párizsi termek. Az is nagy öröm, hogy a Müpa kezdettől fogva több műfajnak ad otthont, és mindegyikből a minőség jelenik meg. De ebbe a klubba nemcsak be kell kerülni, hanem ott is kell tudni maradni, és folyton bizonyítani. Erre szolgálnak az önálló produkciók.

I Ezek közé tartoznak például a nagyszerű Wagner-napok...

– Így igaz, de ahhoz, hogy a Wagner-napok tovább élhessenek, a produkciós szemléletet sokkal szigorúbban kell venni és kilépni a piacra. Olyan partnereket találni, akikkel még jobban eladható ez a sorozat. Ki kell termelni a következő produkciók árát is.

I Igen, hiszen a Müpának is jelentősen csökkent idén az állami támogatása...

– Ezért is van szükség saját megoldásra. Az elitklubnak nagyobb erőt kellene kifejtenie, hogy a közös projektek jobban működjenek. Lényeges a koprodukciónak irány. Ebben

akadnak partnerek, hazaiak és külföldiek egyaránt. Stratégiai szövetségünk a Zeneakadémia, az Operaház, a Budapesti Tavaszi Fesztivál és az MTVA. A Turizmus Zrt.-vel is szorosabb együttműködésbe kezdtünk.

I Ezt az elképzelését már a tavalyi beszélgetésünk során is említette.

– Azóta pedig nagy sikerekről tudok beszámolni. Tavaly augusztusban összehívtuk azokat az intézményeket, amelyek a minőségi kultúrát képviselik, s a kulturális turizmus hazai és nemzetközi részében is érdekeltek lehetnek. Ilyen a Szépművészeti, a Nemzeti és a Ludwig Múzeum, a Madách Színház, az Operaház és a Nemzeti Táncszínház. Közösén összeállítottunk egy olyan programcsomagot, ami harminc csomópontot jelöl meg egy évben, harminc hétvégét, és tematikus programkínálatot ad, úgy, hogy ehhez a Turizmus Zrt. turisztikai programkínálatot, jó minőségű vendéglátást tud társítani. Több konferencián is részt vettünk, és elkezdtük ezt tanítani. Nagy érdeklődést váltott ki a turisztikai szakmából, mert eddig nem volt ilyen termékük. Magyarország eddig például fürdő- vagy gulyás-országgként volt híres, és azt senki sem vette górcső alá, hogy a kulturális turizmust tekintve milyen komoly lehetőségei vannak. Egy ismert kulturális turisztikai szakportálon például Magyarországot havi öt eseménnyel van feltüntetve, Bécs pedig nyolcvanhéttel... Ez bizony a bevételi oldalon is tükröződik.

I Harminc hétvégéből hányban van benne a Müpa?

– Szinte az összesben az aktuális koncertjeinkkel, hiszen olyan tematikus programok születtek, mint például a kortárs vagy a szecessziós Budapest. Emellett elkezdtünk szervezni egy Liszt-túrát is. Tudatosítanunk kell, hogy Liszt ide tartozik, hiszen az ő szellemi befektetésének is köszönhető, hogy komoly magyar zeneipar alakult ki. Eddig ezt nem nagyon értékesítettük, olyan természetes volt... A Müpa nem akar művészeti menedzsmenti tevékenységet folytatni, de a koprodukciónak által helyzetbe próbál hozni magyar művészeket. Ez azért is jó, mert ha több a partner, akkor azok a

saját helyszínükön is bemutatják a produkciót, így tulajdonképpen egyetlen produkció mentén turné alakul ki. Ez nemcsak az európai piacon van így – ahol a partnereink közé tartozik Pozsony, Kassa, Bécs – hanem Ománban is, ugyanis márciusban, a Magyar Állami Operaházzal közösen az ottani, királyi dalszínházban bemutattuk a Szóktetés a szerájából című operát. Hét európai operaház produkciói közül erre esett a választásuk. Ez korábbi, operaházi rendezésem, amelyet olyan világsztárokkal újítottunk fel, mint Kurt Rydl, Elena Mosuc, az előadást pedig Vashegyi György dirigálta. Az ománi szultán gyönyörű operaházat épített, mert felmérte, homok, tenger és teve mellett kultúra is kell az oda látogatóknak. A nyitóelőadás Zeffirelli Turandotja volt, Plácido Domingo dirigálásával. Most pedig már egy újabb, közös projektről tárgyalunk. Mi vagyunk az elsők, akik felhívtuk a figyelmet arra, hogy saját produkciója is születethet a dalszínháznak, velünk együttműködésben.

■ Valószínűleg egyik intézmény sem tudná külön-külön működtetni mindezt...

– Nagyon lényeges az összefogás kérdése. Az eddig eltelt egy év arra is kísérlet, hogyan tud mindez működni. Az apró lépéseknek is van már eredménye, s ez is igazolja, hogy a magyar kultúra piacképes a világban, ráadásul úgy, hogy bevezetett termék, ez pedig a gazdasági, ipari részről nem mondható el. A magyar kultúra fejlesztési ágazati kérdés. Nem a régi értelemben vett kulturális „valami”. Még erősebb összefogást igényel, hogy szakmai oldalról bizonyítsuk a politika felé, hogy ne úgy kezeljék, mint szükséges rossz. Ez befektetés, és aránylag hamar, jó megtérüléssel hoz pénzt.

■ Végre rájöttek a kulturális élet szereplői arra is, nem egyesével kell lobbizniuk. Érdemes összefogva együtt megszerezni az egész tortát, és nem csak a szeletekért barcolni...

– A tortaszételés hosszú idő óta fűnyíró-elv-szerűen történik. Kisebb a torta és mindenki kisebbet kap belőle. Ezért is fontos az MTVA-val megkötött szerződés. Ezzel azt az előnyünket is ki tudjuk használni, hogy a kezdetek óta archiváljuk az előadásainkat. Így a minőségi kultúrát tesszük közkinccsá. A közszolgálati médiának az lenne a törvénybeli kötelezettsége, hogy ezt folyamatosan teljesítse, mindezt azonban huszonvalahány éve csak ritkán tette... A szerződésünk szerint heti két műsorunk lesz, a Müpart és Müpart Classic, számos rá-

diós koncert és új televíziós műsor is megvalósul az MR2 Akusztik+ a Müpából címmel. Így a nálunk zajló életet rendszeresen figyelemmel kísérhetik a televízió nézők és a rádióhallgatók. Egyébként a IAMA konferencián, amelynek szintén a Müpa adott otthont, – „Döntések nehéz időkben” címmel volt egy olyan szekció –, amely a médiával foglalkozott, s én ezen keresztül szeretnék egy mozgalmat elindítani, hogy az európai közszolgálati médiában a minőségi kultúra stabilan legyen jelen. Ez elemi érdekünk, hiszen így szerzünk új nézőt, és ezzel bizonyíthatjuk azt, az európai kultúrának olyan ereje van, ami máshol nem fellelhető. Nem hagyhatjuk, hogy ezt a kincset a tömeg kultúra elnyomja. Nekünk is használnunk kell viszont az eszközeit. Mert a nálunk színre kerülő érték hatalmas energiával tölti fel az embereket. Mi is szeretnénk digitális koncerttermet életre hívni...

■ Úgy látom, igyekeznek komolyabb politikai tényezővé válni, s meg kell mutatni, hogy mindez, ami a Müpában is színre kerül, érték, ami eladható.

– Inkább tematizálnunk kell a közgondolkodást és a közbeszédet. Az MTVA-s szerződésnek az az egyik előnye, hogy minden héten két remek koncert hangzik fel a Művészetek Palotájában. Egyébként lényeges az is, hogy felerősítsük a kommunikációt, és hogy sikerüljön, ehhez hívjuk partnerül a sajtó minden egyes ágát. Hogy végre azokról is beszéljünk, akik valóban értéket állítanak elő. Ráadásul a Müpa új stratégiája azt is kiemeli, hogy szeretnénk az emberekkel a programokon keresztül kommunikálni. Mostantól tematikus éveink lesznek. A 2012-13-as évad a horizont kérdéskörét fessegeti. Válságos időkben ez nagyon lényeges kérdés, az emberek számára a Müpa és társintézményei azt tudják mondani, hogy a kultúra olyan oszlopokon nyugszik, amire épülhet a horizont.

■ Operaelőadásokat is rendez, az Ybl-palotától kezdve Szombatbelyig, és tavalyi beszélgetésünkben elmondta, milyen jó lenne, ha az Erkel újra kinyitna. Hogyan látja a hazai zenekarok helyzetét? Az MTVA-val kötött megállapodás a Rádiózenekart is érinti?

– Mi a magyar zenekari kultúrát komolyan középpontba állítottuk a Szimfonikus körkép sorozatunkkal. Sőt, koprodukciós törekvés az is, hogy ennek kapcsán olyan előadókkal léphettek fel az együttesek, akiket nem biztos, hogy megengedett volna a büdzséjük. A Rádiózenekar is az MTVA-n

Új műsorszerkesztés, két programfüzet

A Művészetek Palotája a következő évadban is számos különlegességgel várja a látogatókat. A megújult műsorszerkesztés szellemében két új sorozat is született: az idén hatvanéves Kocsis Zoltánnal induló Évad zenekara, valamint az Évad zenekara, amely 2013-ban az ötvenéves Liszt Ferenc Kamarazenekar. Kocsis Zoltánt ezeken a koncerteken nemcsak karmesterként, hanem előadóművészként is többször hallhatja a közönség, például az ő kezdeményezésére létrejött John Cage 100 műsorában. A Müpa 20 bérlete újszerű szempontok szerint kapcsolja össze a koncertkinálatot. A Mesterművek, nagymesterek bérletben Sir John Eliot Gardiner a Forradalom és Romantika Zenekarával és a Monteverdi Kórusal, Sir Simon Rattle a Felvilágosodás Korának Zenekarával, a Stuttgarter Kamarakórus és a Stuttgarter Barokk Zenekar, továbbá a 2013-as Újévi hangversenyen a dirigens Helmuth Rilling lép fel. A Nagyvárosok, nagyzenekarok bérlet részeként a Turkish Presidential Orchestra, a Szentpétervári Filharmonikus Zenekar és az Orchestre de Paris szimfonikus koncertjeire válthat jegyet a közönség. Emellett a kínálat része maradt a már megszokott Wagnerbérlet és a Szimfonikus felfedezések két-fajta összeállítás is. Újdonság az ECHO (Európai Koncertterem Szövetsége) kezdeményezése, a fiatal tehetségeknek fellépési lehetőséget biztosító Rising Stars nemzetközi sorozat, amelyben idén Banda Ádám, a következő évadban pedig Balázs János képviseli Magyarországot, járja be Európa neves pódiumait. Az évados programszerkesztést követve a Müpa jól ismert ingyenes programfüzete is megújul, és rövidebb időszakot átfogva ősszel, télen, valamint tavasszal jelenik meg. A változás lehetővé teszi, hogy naprakészebb információhoz jusson a közönség.

belüli kapcsolatainkat erősíti, bár a szerződésnek nem tárgya az együttes. A rádió zenei együtteseit nagyon értékesnek tartom, olyan csodálatos zenei kultúra örökségét hordozzák, amelyet éltetni kell. Bízom benne, hogy a helyzetükre megoldást találnak, hiszen a Wagner-napoknak fontos szereplői, és szeretnénk, ha más produkciókban is fellépnének, s az együttes más arcát is megmutathatná. R. Zs.